

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

"ภาวะวิกฤตเศรษฐกิจของไทยในปัจจุบันมีความร้ายแรงที่สุดในประวัติศาสตร์เศรษฐกิจไทยที่เคยมีมา โดยมีจุดเริ่มต้นจากวิกฤตการณ์ทางการเงินการธนาคาร และขยายตัวก่อให้เกิดผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน และเริ่มลุกลามกลายเป็นวิกฤตการณ์ทางการเมือง"

จากคำกล่าวนำข้างต้นนี้มีหลักฐานทางราชการที่ยืนยันถึงความถูกต้องโดยจะเห็นได้จากคำนำในรายงานของคณะกรรมการศึกษาและเสนอแนะมาตรการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการระบบการเงินของประเทศ (ศปร.) ซึ่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง (นายธารินทร์ นิมมานเหมินท์) ได้ลงนามแต่งตั้งคณะกรรมการชุดนี้เมื่อวันที่ 16 ธันวาคม 2540 ซึ่งผู้เขียนขอยกคำนำบางตอนในรายงาน ศปร. มาแสดงดังนี้

"วิกฤตทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นในปี 2540 นับได้ว่ามีความร้ายแรงที่สุดครั้งหนึ่งในประวัติศาสตร์เศรษฐกิจของประเทศไทย ต้นเหตุของวิกฤตในครั้งนี้แตกต่างจากครั้งก่อน ๆ ตรงที่มีสาเหตุมาจากภายในประเทศทั้งสิ้น หรืออีกนัยหนึ่งก็คือเราเป็นผู้สร้างปัญหาให้แก่ตัวเราเอง การกู้ยืมเงินจากต่างประเทศเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วในระยะสองสามปีก่อนที่ปัญหาจะเกิดขึ้น แม้ทางการจะมองเห็นปัญหาแต่ขาดความเด็ดขาดในการกำหนดมาตรการที่จะป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาเกิดขึ้น และเมื่อปัญหาเกิดขึ้นแล้วยังขาดความกล้าหาญที่จะใช้มาตรการที่อาจไม่เป็นที่ยอมรับในทางการเมืองเข้าแก้ปัญหาดังกล่าว มาตรการที่ใช้ไม่ว่าในกรณีของการแทรกแซงปกป้องค่าของเงินบาท หรือการใช้เงินของกองทุนฟื้นฟูฯ เพื่อช่วยเหลือสถาบันการเงิน จึงเป็นเพียงการซื้อเวลาให้กับตน ในระยะเวลาหนึ่งเท่านั้น การกระทำดังกล่าวเป็นการซื้อเวลาที่มีต้นทุนสูงมาก เพราะในที่สุดจะมีผลกระทบกลายเป็นภาระที่หนักของธุรกิจและประชาชนทั่วประเทศในอนาคตที่ยาวนาน"

จากความร้ายแรงของวิกฤตเศรษฐกิจนี้ได้เกิดผลกระทบต่อชีวิตของประชาชนจำแนกเป็นแต่ละด้านดังนี้

ผลกระทบในด้านชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน กรรมกรถูกเลิกจ้าง
เพราะโรงงานอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ กลาง และเล็กจำนวนหนึ่งได้ล้มละลาย กรรมกรต้องเสียชีวิตและเลือดเนื้อเพียงเพราะต้องการเงินโบนัสอันเป็นสิทธิพึงมีพึงได้ของเขา เช่นกรณีการปราบปรามการประท้วงของกรรมกรโรงงานไทยซัมมิตฟุตแวร์ แอนด์อโตพาร์สที่ถนนบางนา - ตราด เมื่อวันที่ 21 มกราคม 2541 (เดลินิวส์ 22 มกราคม 2541) เกิดภาวะเงินเฟ้อ ข้าวของแพง บางคนหาทางออกจากวิกฤตด้วยการฆ่าตัวตาย การกระโดดตึกฆ่าตัวตายกลายเป็นแฟชั่นหนีวิกฤตเศรษฐกิจเกิดขึ้นถี่ยิบ ถึงขนาดในวันเดียวคือเมื่อ 11 พฤศจิกายน 2541 เกิดขึ้นถึง 3 ราย

ข้อนี้ ๆ กัน จากคำแถลงของผู้อำนวยการสำนักพัฒนาสุขภาพจิตยืนยันว่าในปี 2540 มีชาวคนฆ่าตัวตาย 600 ชาวประมาณ 10 คนต่อ 1 แสนคน สถิติการฆ่าตัวตายเพิ่มขึ้น 14 – 15 คนต่อ 1 แสนคน (ไทยโพสต์ 12 พฤศจิกายน 2541)

ผลกระทบในด้านการเมือง ที่แสดงออกในด้านการใช้อำนาจของรัฐบาลและหน่วยงานของรัฐบาลในการเอื้อประโยชน์แก่กลุ่มทุนธนาคารซึ่งเป็นสิ่งที่ไม่เป็นธรรมต่อประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศซึ่งแสดงออกในหลายด้านดังนี้

- ด้านบทบาทของกองทุนฟื้นฟูฯ จะเห็นได้ชัดเจนจากการที่ธนาคารแห่งประเทศไทยและรัฐบาลได้นำเอาเงินภาษีอากรและสิทธิผลประโยชน์ของประชาชนทั้งประเทศเข้าไปผูกพันและค้ำประกันหนี้สินของธนาคารพาณิชย์ และสถาบันการเงินซึ่งเป็นธุรกิจภาคเอกชน โดยแยกเป็นเงินในส่วนที่กองทุนเพื่อการฟื้นฟูและพัฒนาสถาบันการเงิน ธนาคารแห่งประเทศไทยนำไปให้ธนาคารพาณิชย์และสถาบันการเงินกู้ยืมเพื่อเสริมสภาพคล่องในช่วงเวลาตั้งแต่ปี 2537 – 2540 เป็นเงินถึงประมาณหนึ่งล้านล้านบาท และเงินในส่วนที่ธนาคารและสถาบันการเงินเป็นหนี้จากการกู้ยืมเงินจากต่างประเทศเพื่อนำมาหาผลประโยชน์ในทางธุรกิจภาคเอกชนในประเทศไทยเป็นเงินประมาณ 100,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐอเมริกา รัฐบาลก็ได้เข้าไปผูกพันในฐานะเป็นผู้ค้ำประกัน ซึ่งพฤติกรรมดังกล่าวได้สะท้อนให้เห็นถึงระบบการเมืองที่ไม่เป็นธรรมต่อประชาชน

เพื่อเป็นการยืนยันถึงข้อมูลและตัวเลขต่าง ๆ นั้น ผู้เขียนขอแนบคำอธิบายของรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการคลัง นายพิเชษฐ พันธ์วิชาติกุล ซึ่งอธิบายตอบกระทู้ถามของผู้เขียนในสภาผู้แทนราษฎรเมื่อวันที่ 19 กุมภาพันธ์ 2541 ดังนี้ “กองทุนฟื้นฟูช่วยเหลือสถาบันการเงินจำนวนตัวเลขที่สูง ๆ เกิดขึ้นตั้งแต่ 31 กรกฎาคม 2538 เป็นต้นมา ตัวเลขปัจจุบันทั้งหมดเป็นหนี้หรือเงินที่ได้ใช้ไปแล้ว 956,993 ล้านบาท เป็นภาระผูกพันที่รัฐบาลที่แล้วได้ออกพระราชกำหนด และประกาศไปให้ทราบทั่วโลกเป็นพันธกรณีที่เราจะต้องปฏิบัติต่ออีก 198,058 ล้านบาท 9 แสนบาท รวม ณ วันนี้ใช้เงินไปทั้งหมด 1,100,822 ล้านบาท 8 บาทครึ่ง”

- ด้านบทบาทของรัฐบาลในการออกกฎหมายงบประมาณ แสดงให้เห็นชัดว่ารัฐบาลจำเป็นต้องจัดเตรียมเงินภาษีของประชาชนก่อนใดเพื่อเป็นดอกเบี้ยชำระเงินกู้ที่รัฐบาลได้ออกพันธบัตรนำเงินไปช่วยเหลือสถาบันการเงินต่าง ๆ โดยเห็นได้จากการออกพระราชบัญญัติงบประมาณปี 2542 ซึ่งเป็นผลจากการที่รัฐบาลประเมินว่าภาวะวิกฤตเช่นนี้ทำให้ไม่สามารถจะเก็บภาษีได้ตามเป้าหมายให้เพียงพอ เป็นผลทำให้การจัดทำงบประมาณปีนี้เป็นแบบ “ขาดดุล” กล่าวคือ รัฐบาลได้ตั้งงบประมาณปี 2542 เป็นเงิน 825,000,000,000 บาท (แปดแสนสองหมื่นห้าพันล้านบาท) โดยกำหนดจัดเก็บภาษีได้เพียง 800,000,000,000 บาท (แปดแสนล้านบาท) และจะต้องกู้เงิน

สมทบอีก 25,000,000,000 บาท (สองหมื่นห้าพันล้านบาท) รัฐบาลจำเป็นต้องแบ่งปันเงินภาษีของประชาชนโดยจัดเป็นงบประมาณที่จัดใช้เป็นดอกเบี้ยที่กองทุนฟื้นฟูฯ จะต้องชำระเนื่องจากกองทุนฟื้นฟูฯ ได้ออกพันธบัตรกู้เงินมาอุ้มสถาบันการเงินต่าง ๆ จำนวนเม็ดเงินงบประมาณที่เป็นดอกเบี้ยนี้มีจำนวนสูงถึง 67,068,410,000 บาท (หกหมื่นเจ็ดพันหกสิบแปดล้านสี่แสนหนึ่งหมื่นบาท) โดยปรากฏรายละเอียดตัวเลขอยู่ในส่วนของสำนักงานปลัดกระทรวงการคลังในร่างพระราชบัญญัติงบประมาณ หากจะพิจารณาเปรียบเทียบกับงบประมาณของกระทรวงเกษตรทั้งกระทรวงแล้วจะเห็นว่าในส่วนของดอกเบี้ยที่รัฐบาลจำต้อง กำหนดเพื่อจะเก็บภาษีไปช่วยสถาบันการเงินนั้นมียอดสูงกว่างบประมาณของกระทรวงเกษตรทั้งกระทรวง ซึ่งมีเพียง 64,877,138,000 บาท (หกหมื่นสี่พันแปดร้อยเจ็ดสิบเจ็ดล้านหนึ่งแสนสามหมื่นแปดพันบาท) ซึ่งแสดงให้เห็นโดยชัดแจ้งว่างบประมาณที่มีจุดมุ่งหมายให้บริการแก่เกษตรกรซึ่งเป็นคนส่วนใหญ่และเป็นคนยากจนของประเทศไทยนั้นมีน้อยกว่าเงินงบประมาณส่วนที่เป็นดอกเบี้ยที่รัฐนำไปค้ำจุนผู้ประกอบการสถาบันการเงินเพียงหยิบมือเดียว และสภาพการจัดทำงบประมาณลักษณะเช่นนี้จำเป็นต้องดำเนินการต่อเนื่องกันเป็นเวลานานกว่า 10 ปี

- ด้านบทบาทของรัฐบาลในการออกกฎหมายพิเศษกู้เงินเพื่อค้ำจุนสถาบันการเงิน กล่าวคือ รัฐบาลได้ดำเนินการออกกฎหมายโดยเร่งด่วนโดยขออำนาจจากรัฐสภาเพื่อให้รัฐบาลมีอำนาจโดยชอบในการกู้เงินจากต่างประเทศ และจากในประเทศเป็นเงินสูงถึง 700,000,000,000 บาท (เจ็ดแสนล้านบาท) ซึ่งถือเป็นการออกกฎหมายการกู้เงินที่มีจำนวนเงินสูงที่สุดนับตั้งแต่ประเทศไทยก่อตั้งเป็น “รัฐ” ขึ้นมา กฎหมายดังกล่าวรัฐบาลได้ออกอย่างเร่งด่วน โดยออกเป็นกฎหมาย 2 ฉบับ ๆ หนึ่งเรียกว่า “พระราชกำหนดให้อำนาจกระทรวงการคลังกู้เงินจากต่างประเทศเพื่อฟื้นฟูเศรษฐกิจ พ.ศ. 2541” มีสาระสำคัญคือให้อำนาจรัฐบาลกู้เงินจากต่างประเทศจำนวน 200,000,000,000 บาท (สองแสนล้านบาท) เพื่อนำมาเสริมสภาพคล่องทางการเงินในประเทศ และอีกฉบับหนึ่งเรียกว่า “พระราชกำหนดให้อำนาจกระทรวงการคลังกู้เงินและจัดการเงินกู้เพื่อช่วยเหลือกองทุนฟื้นฟูและพัฒนากระบวนการเงิน พ.ศ. 2541” มีสาระสำคัญคือให้อำนาจรัฐบาลกู้เงินในประเทศจำนวน 500,000,000,000 บาท (ห้าแสนล้านบาท) เพื่อนำมาเปลี่ยนหนี้ของรัฐที่มีอยู่เดิมจากหนี้ระยะสั้นให้เป็นหนี้ระยะยาว และแน่นอนที่สุดภาระหนี้สินเหล่านี้เป็นของประชาชนทั้ง ๆ ที่ประชาชนมิได้มีส่วนได้ส่วนเสียกับการประกอบธุรกิจของสถาบันการเงินเหล่านี้แต่อย่างใด

- ด้านบทบาทของรัฐบาลในการออกมาตรการ 14 สิงหาคม เพื่อค้ำจุนสถาบันการเงิน ภายใต้เหตุผลที่สวดยหรูว่าเพื่อให้ธนาคารสามารถมีเม็ดเงินเพื่อปล่อยเงินกู้ให้แก่ประชาชนได้ โดย

รัฐบาลได้ออกกฎหมายที่เรียกว่า “พระราชกำหนดให้อำนาจกระทรวงการคลังกู้เงินเพื่อเสริมสร้างความมั่นคงของระบบสถาบันการเงิน พ.ศ. 2541” เพื่อให้อำนาจแก่รัฐบาลในการออกพันธบัตรเพื่อให้ธนาคารพาณิชย์กู้ยืมในการนำไปเป็นทุนของธนาคารเพื่อขยายฐานทุนของธนาคารให้มากขึ้นในวงเงินรวมกันถึง 300,000,000,000 (สามแสนล้านบาท)

ผลกระทบในด้านสังคมและวัฒนธรรม จากการที่รัฐบาลได้แสดงออกอย่างเอาการเอางานและเร่งด่วนในการแก้ปัญหาของกลุ่มธุรกิจสถาบันการเงินโดยเฉพาะล่าสุดได้ออก “พระราชกำหนดให้อำนาจกระทรวงการคลังกู้เงินและจัดการเงินกู้เพื่อช่วยเหลือกองทุนฟื้นฟูและพัฒนา ระบบสถาบันการเงิน พ.ศ. 2541” ได้กำหนดชัดเจนว่าเพื่อสนับสนุนกองทุนฟื้นฟูฯ เป็นผลทำให้กลุ่มเกษตรกรที่ชุมนุมขอความเป็นธรรมที่หน้าทำเนียบรัฐบาลมาเป็นเวลานานกว่า 3 เดือน (เมื่อกลางปี 2541) แล้วเกิดความไม่พอใจและได้รวมกลุ่มกันกดดันรัฐบาลในวันเปิดประชุมสภาสภามัญ เมื่อวันที่ 24 มิถุนายน 2541 ให้รัฐบาลออกกฎหมายในลักษณะเดียวกันกับการให้การสนับสนุนสถาบันการเงิน แต่เป็นการให้การสนับสนุนแก่เกษตรกรบ้าง จนในที่สุดรัฐบาลต้องรับปากสัญญาว่าจะเร่งเสนอกฎหมายที่เรียกว่า “พระราชบัญญัติฟื้นฟูชีวิตเกษตรกรรายย่อย” และได้บรรจุเข้าสู่วาระการพิจารณาและผ่านความเห็นชอบของสภาผู้แทนราษฎรไปแล้ว ในวาระที่ 1 เมื่อประมาณเดือนกันยายน 2541 ซึ่งหากกฎหมายฉบับนี้ได้ผ่านความเห็นชอบของทั้งสองสภาจนสามารถให้บังคับเป็นกฎหมายได้แล้วก็จะเป็นการเพิ่มภาระในการจัดหาเงินเพื่อจัดสรรให้การสนับสนุนแก่ผู้ประกอบการอาชีพเกษตรกร ซึ่งในอนาคตก็ไม่ว่ากลุ่มอาชีพต่าง ๆ ที่มีมากมายในสังคมจะรวมพลังมากกดดันเพื่อเรียกร้องผลประโยชน์ในลักษณะการออกกฎหมายพิเศษที่ช่วยเหลือผู้ประกอบการเฉพาะดังที่กล่าวมาข้างต้นอีกมากน้อยเท่าไร ซึ่งกฎหมายลักษณะนี้จะเป็นการเพิ่มภาระที่หนักหน่วงต่อรัฐบาลไม่ว่ารัฐบาลของพรรคการเมืองใดที่จะเข้ามาบริหารประเทศ อีกทั้งยังจะก่อให้เกิดกระแสความปั่นป่วนทางสังคมอันเนื่องมาจากการชุมนุมเรียกร้องเพื่อกดดันให้รัฐบาลออกกฎหมายที่มีลักษณะการช่วยเหลือเป็นการเฉพาะให้แก่กลุ่มอาชีพ ตามที่กลุ่มผลประโยชน์อื่น ๆ ต้องการ

ภาวะการณ์เหล่านี้ดูจะยังดำรงอยู่และขยายตัวต่อไป ซึ่งยากที่จะแก้ไขได้และแน่นอนที่สุดหากไม่มีข้อสรุปของแนวทางแก้ปัญหาทางการเมืองที่ถูกต้องและเป็นธรรมแล้ว วิกฤตการณ์ครั้งนี้ก็จะขยายตัวกลายเป็นวิกฤตการณ์ทางการเมืองอย่างเต็มรูปแบบและอาจนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ดังนั้นความสำคัญของงานค้นคว้าชิ้นนี้จำเป็นจะต้องศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจกับกลุ่มผลประโยชน์ทางการเมืองซึ่งจะต้องศึกษาถึงภูมิหลัง ประวัติความเป็นมาของกลุ่มอิทธิพลเหล่านี้เพื่อหาข้อสรุปถึงบทบาทของกลุ่มอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบายต่อสถาบันการเงินอันเป็นมูลเหตุที่ก่อให้เกิดวิกฤตการณ์ในครั้งนี้

1.2 วัตถุประสงค์ในการศึกษา

จากผลกระทบในด้านต่าง ๆ ข้างต้นจะเห็นได้ชัดจนว่ารัฐบาลภายใต้การนำของ นายชวน หลีกภัย นายกรัฐมนตรี และนายธารินทร์ นิมมานเหมินท์ ในฐานะรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง โดยเน้นนโยบายการแก้ปัญหาในส่วนของสถาบันการเงินเป็นหลัก มากกว่าภาคการผลิตที่เป็นจริง (Real Sector)

อะไรเป็นเหตุที่ทำให้รัฐบาลและองค์การการเงินของรัฐบาลต้องหุ่บเหวให้ความช่วยเหลือ สถาบันการเงินต่าง ๆ เหล่านั้นจนเห็นได้ชัดทั้ง ๆ ที่ที่ผ่านมาสถาบันการเงินต่าง ๆ นั้น ก็ประกอบธุรกิจเอาเปรียบประชาชนอย่างมาก ดังนั้นการค้นคว้าอิสระนี้มุ่งที่จะศึกษาถึงบทบาทของกลุ่มอิทธิพลอันได้แก่ กลุ่มสถาบันการเงินไทย ซึ่งมีธนาคารพาณิชย์ไทยจำนวน 16 แห่งเป็นหน่วยการศึกษา โดยจะทำการศึกษาวิวัฒนาการของระบบธนาคารพาณิชย์ไทย โดยศึกษาการก่อกำเนิดของความร่วมมือระหว่างกลุ่มนายทุนและกลุ่มนายทุนขุนนาง ที่ก่อตัวขึ้นเป็นกลุ่มทุนธนาคารพาณิชย์ของไทย โดยเริ่มตั้งแต่สมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว และได้ขยายบทบาททางเศรษฐกิจ การแข่งขัน และการผูกขาดผลประโยชน์ของธนาคารและการเปลี่ยนมือการเป็นเจ้าของ รวมตลอดจนการกำกับและการสร้างอิทธิพลที่แฝงมาในรูปนโยบายของรัฐบาล ทุกยุคทุกสมัยจนถึงปัจจุบันอันเป็นชนวนของวิกฤตในขณะนี้ซึ่งแยกออกเป็นประเด็นต่าง ๆ ได้ดังนี้

(1) ศึกษาความเป็นมาและวิวัฒนาการของระบบทุนนิยมและทุนนิยมขุนนางไทย เพื่อศึกษาการก่อตัวของกลุ่มทุนซึ่งพื้นฐานของการเกิดกลุ่มทุนธนาคารพาณิชย์ไทย ซึ่งถือเป็นกลุ่มอิทธิพลที่มีพลังทางการเมืองสูงสุดในประเทศไทยในขณะนี้

(2) ศึกษาความเป็นมาและวิวัฒนาการของกลุ่มทุนธนาคารพาณิชย์ไทย เพื่อศึกษาการก่อตั้งและขยายบทบาทของกลุ่มทุนธนาคารพาณิชย์ไทย

(3) ศึกษาบทบาทและอิทธิพลของกลุ่มทุนธนาคารพาณิชย์ที่มีต่อความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและความสัมพันธ์กับกลุ่มธุรกิจขนาดใหญ่

(4) ศึกษาวิเคราะห์ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจและการเมืองในความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างที่เกื้อหนุนกันระหว่าง กลุ่มทุนธนาคารพาณิชย์ไทย - กลุ่มทุนธุรกิจขนาดใหญ่และกลุ่มอำนาจทางการเมืองว่าได้ประสานกันเป็นกลุ่มอิทธิพลทางการเมืองที่มีบทบาทในการกำหนดนโยบายของรัฐต่อสถาบันการเงินอย่างไร

(5) ศึกษาวิเคราะห์บทบาทปฏิบัติของกฎหมายบางฉบับและแนวนโยบายต่าง ๆ ของรัฐที่เอื้อประโยชน์ต่อกลุ่มทุนธนาคาร

(6) ศึกษาวิเคราะห์เหตุการณ์การกระทำอันมิชอบในธนาคารบางแห่งซึ่งแสดงให้เห็นถึงบทบาทของกลุ่มอิทธิพลที่แฝงมาในรูปนโยบาย และการปฏิบัติการของรัฐ

1.3 ขอบเขตการศึกษา

การค้นคว้าแบบอิสระนี้เป็นการค้นคว้าวิจัยเชิงคุณภาพ การวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ ได้เน้นการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งจากเอกสารและจากการสัมภาษณ์บุคคลสำคัญต่าง ๆ จำนวนหนึ่ง โดยกำหนดกรอบของระยะเวลาของการค้นคว้าข้อมูลโดยมีรายละเอียดดังนี้

(1) ศึกษาช่วงระยะวิวัฒนาการของสถาบันการเงินของไทยในช่วงระยะเวลาดังแต่เริ่มการก่อตั้งธนาคารพาณิชย์ไทยครั้งแรกในสมัยรัชกาลที่ 5 จนถึงปัจจุบันโดยศึกษาสัมพันธ์กับการเมือง การปกครองไทยที่มีบทบาทต่อการกำหนดนโยบายด้านเศรษฐกิจและความสัมพันธ์ของกลุ่มผลประโยชน์ โดยถือเอาจุดเปลี่ยนทางประวัติศาสตร์ที่สำคัญคือวันที่ 24 มิถุนายน 2475 เป็นเส้นแบ่ง

(2) การศึกษาเกี่ยวกับสถาบันการเงินของไทยในที่นี้เป็นการศึกษาที่ธนาคารพาณิชย์ของไทยทั้งที่เป็นของรัฐและของเอกชน อาทิเช่น ธนาคารกรุงไทย ธนาคารไทยพาณิชย์ ธนาคารกรุงเทพ ธนาคารกสิกรไทย และธนาคารทหารไทย เป็นต้น

(3) การศึกษานี้เป็นการศึกษาเฉพาะในเรื่องนโยบายด้านสถาบันการเงินของไทยช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2449 ถึงปัจจุบัน โดยเฉพาะในประเด็นที่เกี่ยวกับระบบอัตราแลกเปลี่ยน ระบบทุนธนาคาร วิเทศธนกิจ (BIBF) มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับธนาคารและสถาบันการเงิน รวมทั้งนโยบายของธนาคารแห่งประเทศไทยที่มีต่อธนาคารพาณิชย์ไทย เป็นต้น

1.4 ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษานี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพโดยศึกษาจากเอกสาร งานค้นคว้าและสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับประวัติศาสตร์วิวัฒนาการทางการเมืองและเศรษฐกิจของไทย วิวัฒนาการของธนาคารพาณิชย์ไทย ความเป็นมาของกลุ่มตระกูลผู้กุมการบริหารวิสาหกิจขนาดใหญ่ ตลอดจนพระราชบัญญัติ เอกสารทางราชการ และข่าวในหนังสือพิมพ์ประจำวัน เป็นต้น